

ВИКОРИСТАННЯ ПРОСВІТНИЦЬКО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ НЕПОВНОСПРАВНИХ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наталія СЕМАЛЬ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У роботі вивчено зміст просвітницько-пропагандистської діяльності, спрямованої на залучення різних верств населення, зокрема неповносправних, до фізкультурно-спортивних занять, яку проводять центри «Спорт для всіх». Проведено системно-функціональний аналіз документів планування Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» щодо діяльності з питань пропаганди та реклами. Визначено пріоритетні аспекти діяльності територіальних центрів «Спорт для всіх», дієвість просвітницько-пропагандистської роботи, яка має на меті залучення різних верств населення, серед яких неповносправні, до фізкультурно-спортивних занять.

Ключові слова: просвітницько-пропагандистська діяльність, центри „Спорт для всіх”, неповносправні, різні верстви населення.

Актуальність проблеми. Як відомо, у суспільстві наявна демографічна криза, яка призвела до зменшення чисельності населення України 2010 року до 45,8 мільйона. Смертність збільшилась на 30%. Одним із пріоритетних питань гуманітарної політики держави є формування здорового способу життя та збереження нації [2]. Важливим є, як свідчить аналіз законодавчих документів, формування в населення переконання в необхідності регулярного використання різних форм рухової активності. Для залучення до фізкультурно-спортивних занять якомога більшої кількості осіб доцільно проводити активну просвітницько-пропагандистську діяльність [1, 2, 3, 5].

Для активізації участі різних груп населення у фізкультурно-спортивних заняттях, формування культури здорового способу життя були створені центри фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”. Вони, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 17.11.2009 № 1724-17, який набрав чинності з 01.01.2011, є спеціально уповноваженими закладами фізичної культури і спорту, які здійснюють діяльність шляхом залучення населення до занять фізичною культурою та проводять пропаганду здорового способу життя.

У зв'язку з цим, **метою** нашої роботи було вивчення змісту просвітницько-пропагандистської роботи, спрямованої на залучення різних груп населення до фізкультурно-спортивних занять, центрами фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх”.

Завдання дослідження:

1. Вивчити та систематизувати інформацію про діяльність центрів „Спорт для всіх”.
2. Провести системно-функціональний аналіз діяльності центрів «Спорт для всіх».
3. Виявити реально пріоритетні аспекти їх діяльності та зміст просвітницько-пропагандистської роботи.

Методи дослідження: аналіз літератури і документів, порівняння, зіставлення та узагальнення; соціологічний метод (анкетування); системно-функціональний аналіз.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконується згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за темою 3.8 „Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації”.

Основний матеріал. Відповідно до методичних рекомендацій [4] щодо діяльності, центри фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” виконують функції, зокрема, підготовка й розповсюдження рекомендацій та інформаційно-пропагандистських матеріалів з питань оздоровлення різних груп населення засобами фізичної культури і спорту тощо. Для роботи за цим напрямком у структурі центрів має бути утворений інформаційно-організаційний відділ, до повноважень якого і належить впровадження дієвої фізкультурної просвіти населення, агітаційно-пропагандистська, рекламна та освітня робота.

Системно-функціональний аналіз документів планування Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» щодо діяльності з питань пропаганди та реклами був проведений за допомогою Класифікатора функцій, який модифікувала О. Жданова (2001) [5]. Таким чином, була можливість з'ясувати, що центри планують:

- інформаційно-пропагандистську діяльність працівників центру;
- видавничу діяльність;
- соціальну рекламу здорового способу життя та оздоровлення на радіо, телебаченні;
- зовнішню рекламу на території міста;
- наочну пропаганду й рекламу під час проведення заходів [4, 7].

Для встановлення реально пріоритетних аспектів діяльності центрів «Спорт для всіх» ми, згідно із завданнями дослідження, за темою 1.3.4 “Організаційно-методичні основи розвитку в Україні руху “Спорт для всіх”” (номер державної реєстрації – 0106U012615) Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, провели опитування директорів територіальних центрів за допомогою анкети відкрито-закритого типу, яка містила 15 запитань.

Зокрема ми визначили ранг пріоритетності аспектів діяльності, які були запозичені із «Положення про діяльність обласного центру» [3], від одного найпріоритетнішого, до десятого – найменш пріоритетного.

Результати обробки анкет свідчать, що 47,8% опитаних назвали найпріоритетнішим у діяльності центрів проведення спортивно-масових заходів (перший ранг). Друге місце поділили такі аспекти діяльності як: пропаганда і реклама спортивно-масових заходів і координація взаємодії підпорядкованих центрів. На третьому місці – пропаганда та реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять. Для названих аспектів діяльності високі рангові місця визначила найбільша кількість респондентів.

При визначенні рангового місця інших аспектів діяльності, на жаль, не виявлено значної узгодженості відповідей. Рангові місця розподілилися таким чином: четверте місце – формування через ЗМІ потреби громадян у руховій активності; п'яте місце – організація систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних верств населення. Тобто питанням організації систематичних фізкультурно-оздоровчих занять приділяється недостатня увага. Просвітницька робота з питань оздоровлення населення засобами фізичної культури (у тому числі видавничі) отримала шосту рангову позицію, а формування та розвиток спортивної інфраструктури – стоме місце. Співпраця із зацікавленими в розвитку спорту для всіх організаціями отримала дев'яту позицію. А ось розвиток волонтерського руху – десяте місце (табл. 1).

Таблиця 1

Пріоритетність аспектів діяльності центрів

Аспекти діяльності	Ранг
Проведення спортивно-масових заходів	1
Пропаганда й реклама спортивно-масових заходів	2
Координація взаємодії підпорядкованих центрів	2
Пропаганда й реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять	3
Формування через ЗМІ потреби громадян у руховій активності	4
Організація систематичних фізкультурно-оздоровчих занять різних верств населення	5
Просвітницька робота з питань оздоровлення населення засобами фізичної культури (в т.ч. видавничі)	6
Формування та розвиток спортивної інфраструктури	7
Співпраця із зацікавленими у розвитку спорту для всіх організаціями	9
Розвиток волонтерського руху	10

На підставі того, що одним із головних завдань центрів, яке міститься в положенні про діяльність є залучення населення до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять, респондентам пропонувалося визначити вплив центру на його вирішення. Відповіді респондентів розподілилися таким чином (рис. 1).

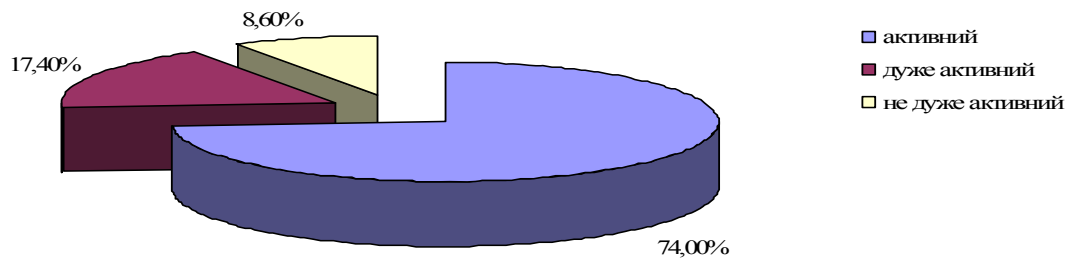

Рис.1. Відповіді респондентів про вплив центрів на залучення населення до регулярних занять

Так, усі без винятку керівники центрів вважають дієвим вплив організації на залучення населення до регулярних занять. Однак більшість (74,0 %) його назвали активним, ще 17,4% – дуже активним і не дуже активним – 8,6% респондентів.

У зв'язку із такою оцінкою своєї діяльності директорами центрів, дуже важливим є аналіз їх відповідей на наступне питання анкети: «На чому базується названий вплив?». Відповіли більшість учасників проведеного опитування.

Директори центрів з Івано-Франківська, Луганська, Донецька, Волині, Житомира, Львова, Харкова, Черкас (33% опитаних) вважають, що вплив базується на проведенні масових заходів та висвітленні їх перебігу в ЗМІ. Директор Херсонського центру додав, що дуже важливою є кількість учасників та якість проведених заходів. Директор Кіровоградського центру вважає, що сама діяльність центру привертає увагу населення до масової фізичної культури.

Однак виявлено інші варіанти відповідей на поставлене питання. Зокрема: на думку директора Чернігівського обласного центру, залучення населення до систематичної рухової активності базується на співпраці з іншими організаціями, роботі з дітьми, висвітленні у ЗМІ; Полтавського – на проведенні ранкової гімнастики на телебаченні; Вінницького – на пропаганді здорового способу життя (ЗСЖ); Тернопільського – на проведенні масових свят за місцем проживання, днів здоров'я; Сумського – на заходах, пропаганди, пресвітницькій роботі.

Залишили питання без відповіді директори Запорізького, Одеського, Кримського, Дніпропетровського та Рівненського обласних центрів (24% опитаних).

Нам також цікаво було дізнатися, на які групи населення скерована діяльність центру. Відповідаючи, директори могли обрати кілька варіантів відповіді.

Результати обробки анкет виявили таке. 43,5% учасників опитування зазначили, що діяльність керованого ними центру охоплює різні вікові групи населення, а саме: дітей, молодь, доросле населення працездатного та похилого віку, інвалідів. Скеровують свою діяльність на дитячий контингент 52,2% обласних центрів, на молодь – 56,5%; на доросле населення працездатного віку – 47,8%; на доросле населення похилого віку – 34,8% обласних центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». Тобто, на основі з отриманих даних ми з'ясували, що недостатня увага центрів спрямована на роботу з неповносправними.

Далі анкети ми передбачали вивчити питання «Чи здатний центр об'єднати зусилля всіх зацікавлених організацій для активізації залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять?». Обробка результатів анкетування виявила такі результати. Більшість респондентів (61%) дали ствердну відповідь, ще 34,7% опитаних обрали варіант відповіді «скоріше так, чим ні». Лише один респондент обрав відповідь «ні».

Таким чином, більшість керівників обласних і Кримського республіканського центрів готові очолити діяльність з об'єднання зусиль усіх зацікавлених організацій для активізації залучення населення до систематичних фізкультурно – спортивних занять, зокрема, неповносправних.

Висновки. Установлено дієвість просвітницько-пропагандистської діяльності в залученні різних груп населення, зокрема й неповносправних до фізкультурно-спортивних занять.

Виявлено недостатність активності центрів у проведенні пропаганди і реклами для залучення різних груп населення до фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять.

Найпріоритетнішим у діяльності центрів є проведення спортивно-масових заходів (перший ранг). Друге місце поділили такі аспекти діяльності як: пропаганда й реклама спортивно-масових заходів і координація взаємодії підпорядкованих центрів. На третьому місці – пропаганда й реклама систематичних оздоровчих і спортивних занять. Для названих аспектів діяльності високі рангові місця визначила найбільша кількість респондентів. Просвітницька робота з питань оздоровлення населення засобами фізичної культури (у тому числі видавничача) отримала лише шосту рангову позицію (з десяти).

Тобто виявлено, що недостатню рангову позицію посіли проведення пропаганди й реклами для залучення неповносправних до фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять, визначено недостатню дієвість впливу центрів «Спорт для всіх» на цей процес.

Подальші дослідження спрямовуватимуться на удосконалення шляхів залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних.

Список літератури

1. Національна доктрина розвитку Фізичної культури і спорту – К., 2004. – 16 с.
2. Лист № 1/007 від 27.01.2011 року Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.
3. Про затвердження положення Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» [електронний ресурс] : наказ Державного комітету України з питань фізичної і спорту від 29.05.2003, № 1366. – Режим доступу : zakon. rada. gov. ua.
4. Методичні рекомендації щодо діяльності республіканського (автономна республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних у м. Києві та Севастополі, міських та районних у містах центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» [електронний ресурс] : наказ Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту від 28.03.2003, - № 805. – Режим доступу : www.sportforall. gov. ua.
5. Аспекти діяльності центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” / О. Жданова, Л. Чеховська, І. Грибовська, Н. Городній // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 122 – 124.
6. Інформація щодо розвитку мережі центрів ФЗН „Спорт для всіх” в Україні Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” [електронний ресурс] – Режим доступу : www.sportforall.gov.ua
7. Семаль Н. Просвітницько-пропагандистська діяльність з питань залучення різних верств населення до фізкультурно-оздоровчих занять / Наталія Семаль // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фізичної культури і спорту / за заг. ред. Євгена Приступи. – Л., 2010. – Вип. 14, т. 2. – С. 215 – 219.

**ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВАЛИДОВ К ФИЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНЫМ ЗАНЯТИЯМ
ЦЕНТРАМИ „СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ”**

Наталья СЕМАЛЬ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В работе изучено содержание просветительско- пропагандистской работы центров „Спорт для всех”, которая направлена на привлечение разных групп населения, в том числе инвалидов, к физкультурно-оздоровительным занятиям. Проведен системно-функциональный анализ документов планирования Всеукраинского центра физического здоровья населения „Спорт для всех” по вопросам пропаганды и рекламы. Определены приоритетные аспекты деятельности территориальных центров „Спорт для всех”, действенность просветительско-пропагандистской работы, которая имеет цель охватить разные группы населения, среди которых и инвалиды, физкультурно-спортивными занятиями.

Ключевые слова: просветительно-пропагандистская работа, центры „Спорт для всех”, инвалиды, разные группы населения.

**USE EDUCATIONAL AND PROPOGANDA ACTIVITIES
TO ATTRACT DISABLED PEOPLE TO ACTIVITY SPORTS**

Natalia SEMAL

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. We studied the content of education and propaganda activities directed at attracting various sections of the population, including disabled people, to sports activities held by Sport for Everybody centres. We analysed Sport for Everybody, Ukrainian centre for population physical health, planning documents concerning advertising and propa-ganda issues on the systemic and functional. Priority aspects of Sport for Everybody regional centres are identified as well as the efficiency of educational and propaganda work aimed to involve various sections of the population, including disabled people, to sports activities.

Key words: educational and propaganda activity, Sport for Everybody centres, disabled people, various sections of the population.